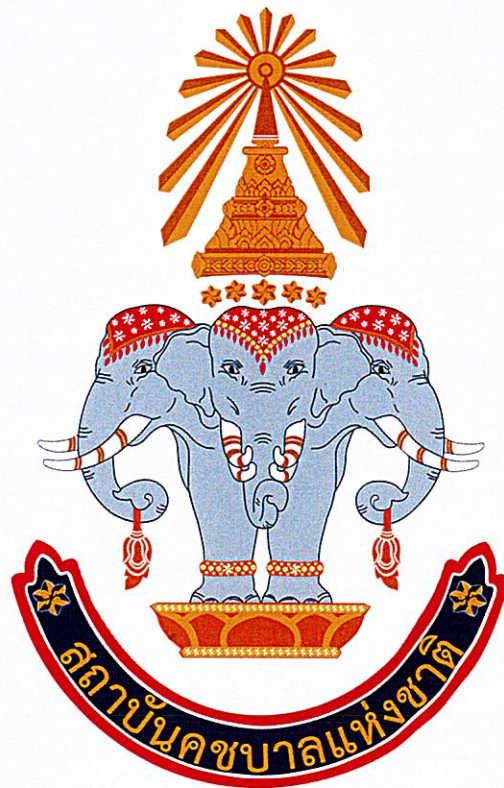

KM 2568

สถาบันคชบาลแห่งชาติ ในพระอุปถัมภ์ฯ

การปลูกหญ้าบาน่าหรือหญ้าเนเปียร์ลูกผสม

(Bana grass)

(P.purpureum x P.americanum)

องค์ความรู้ (Knowledge Management)

เรื่อง การปลูกหญ้าบาน่าหรือหญ้าเนเปียร์ลูกผสม (Bana grass) (P.purpureum x P. americanum hybrid)

โดย นายน้ำพุ ไซยวุฒิ พนักงาน (ระดับ ๕) งานส่งเสริมและโภชนาการอาหารช้าง ส่วนจัดการสิ่งแวดล้อม
สถาบันคชบาลแห่งชาติ ในพระอุปถัมภ์ฯ

๑. บริบทหรือความเป็นมา

หญ่าบาน่า (Bana grass) หรือหญ่าเนเปียร์ลูกผสม (P.purpureum x P. americanum hybrid) เดิมหญ่าชนิดนี้มีถิ่นกำเนิดมาจากแถบประเทศแอฟริกาและปัจจุบันได้มีการปลูกกันทั่วโลก โดยประเทศไทยของเรานั้นได้นำหญ่าเนเปียร์มาจากประเทศเพื่อนบ้านอย่างมาเลเซีย เริ่มเข้ามาในบ้านเราครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๒ เป็นหญ่าที่สามารถเจริญเติบโตได้ดีในทุกพื้นที่ที่เป็นเขตร้อน แฉ่งแรง ทนแดดทนฝน จริ่ง ๆ แล้วหญ่าเนเปียร์ก็ถือว่าถูกจัดอยู่ในกลุ่มวัชพืชที่มีอายุมาหลายร้อยปี แต่ปัจจุบันมันถูกยกระดับให้เป็นพืชหญ่าสำคัญในบรรดากลุ่มคนที่ทำปศุสัตว์ ซึ่งหญ่าเนเปียร์เป็นเหมือนอาหารหลักของสัตว์เหล่านี้ โดยลักษณะทั่ว ๆ ไปของหญ่าชนิดนี้คือเมื่อโตเต็มที่จะสูงได้ราว ๆ ๒-๔ เมตร ลักษณะลำต้นจะเป็นกอ ๆ ส่วนใบจะเรียวยาวและมีขอบใบที่ค่อนข้างคม ใช้การแตกกอเพื่อขยายพันธุ์ หญ่าบาน่ายังสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย เช่น ใช้เป็นอาหารสัตว์คุณภาพดี ผลิตเป็นก๊าซชีวภาพ หรือใช้เป็นพืชพลังงานทดแทน.

ลักษณะทั่วไปของหญ่าบาน่า (Bana grass)

- เป็นพืชอายุหลายปี สามารถปลูกครั้งเดียวและเก็บเกี่ยวได้นานหลายปี
- ทรงกอตั้งตรง สูงประมาณ ๓ - ๔ เมตร
- ระบบรากแข็งแรง: ช่วยในการยึดเกาะดินและดูดซับน้ำและธาตุอาหาร
- แตกกอดี: ทำให้ได้ผลผลิตสูง
- ทนแล้ง: ปรับตัวได้ดีในสภาพแวดล้อมที่แห้งแล้ง
- ชอบดินที่มีการระบายน้ำดี: ไม่ทนน้ำท่วมขัง
- ตอบสนองต่อปุ๋ยและน้ำได้ดี: การให้น้ำและปุ๋ยที่เหมาะสมจะช่วยเพิ่มผลผลิตได้มากขึ้น
- ประโยชน์ของหญ่าบาน่า เป็นอาหารสัตว์ หญ่าบาน่าเป็นอาหารหายาที่มีคุณภาพสูง

สำหรับสัตว์เคี้ยวเอื้อง เช่น โค กระบือ และช้าง

องค์ประกอบทางเคมี ของหญ่าเนเปียร์

อายุการตัด	% นน.แห้ง	โปรตีน	ไขมัน	เยื่อใย	เถ้า	คาร์โบไฮเดรต
๔๕ วัน	๑๑.๙	๑๑.๙	๑.๓	๓๕.๘	๑๔.๕	๓๖.๕
๖๐ วัน	๑๗.๓	๑๐.๖	๑.๒	๔๒.๖	๑๒.๓	๓๓.๓

๒. วิธีการ/ขั้นขั้นตอน หรือกระบวนการที่เรียนรู้

๒.๑ พื้นที่ดำเนินการ

สถาบันคชบาลแห่งชาติในพระอุปถัมภ์

๒.๒ ขั้นตอนการปลูกหญ้าบานาหรือหญ้าเนเปียร์ลูกผสม

ช่วงการปลูกสามารถปลูกได้ตลอดทั้งปี ถ้าแหล่งน้ำเพียงพอ แต่โดยทั่วไปควรปลูกช่วงต้นฤดูฝน ระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงกรกฎาคม

การตรวจสอบคุณภาพดิน

การตรวจสอบคุณภาพดินก่อนปลูก เป็นขั้นตอนสำคัญที่จะช่วยให้ทราบถึงสภาพของดินและธาตุอาหารที่มีอยู่ในดิน เพื่อให้สามารถวางแผนการปลูกพืชได้อย่างเหมาะสม และเพิ่มโอกาสในการประสบความสำเร็จในการเพาะปลูก

ขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพดินก่อนปลูก:

๑) การเก็บตัวอย่างดิน:

- แบ่งพื้นที่แปลงเพาะปลูกออกเป็นส่วนๆ โดยแต่ละส่วนควรมีความสม่ำเสมอของดิน

- เก็บตัวอย่างดินจากหลายๆ จุดภายในแต่ละส่วน โดยให้มีความลึกประมาณ ๑๕-๒๐ เซนติเมตร (สำหรับพืชทั่วไป)

- หลีกเลี่ยงการเก็บตัวอย่างดินจากบริเวณที่มีการสะสมของปุ๋ยหรือสารเคมี
- นำดินจากทุกจุดมาผสมรวมกันในภาชนะที่สะอาด
- นำตัวอย่างดินที่ผสมแล้วใส่ถุงพลาสติกที่สะอาดและปิดผนึกอย่างแน่นหนาเพื่อส่งตรวจวิเคราะห์

๒) การวิเคราะห์ดิน:

- การวิเคราะห์ทางกายภาพ: ตรวจสอบเนื้อดิน (เช่น ดินร่วน ดินเหนียว ดินทราย) ความสามารถในการอุ้มน้ำ และการระบายน้ำ

- การวิเคราะห์ทางเคมี: ตรวจสอบปริมาณธาตุอาหารหลัก (เช่น ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส โพแทสเซียม) และธาตุอาหารรอง (เช่น แคลเซียม แมกนีเซียม กำมะถัน) รวมถึงค่า pH และอินทรีย์วัตถุ

- การวิเคราะห์ทางชีวภาพ: ตรวจสอบกิจกรรมของจุลินทรีย์ในดิน ซึ่งมีความสำคัญต่อการย่อยสลายอินทรีย์วัตถุและปลดปล่อยธาตุอาหาร

๓) การแปลผลและการให้คำแนะนำ:

- นำผลการวิเคราะห์ดินไปเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานของพืชแต่ละชนิด
- พิจารณาถึงความต้องการธาตุอาหารของพืชที่ต้องการปลูก

- หากพบว่าดินขาดธาตุอาหาร หรือมีค่า pH ที่ไม่เหมาะสม ควรปรับปรุงดินโดยการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยเคมี หรือปรับปรุงค่า pH ให้เหมาะสม

- หากต้องการความแม่นยำในการวิเคราะห์และให้คำแนะนำ ควรส่งตัวอย่างดินไปวิเคราะห์ที่ห้องปฏิบัติการที่มีความน่าเชื่อถือ

ประโยชน์ของการตรวจสอบคุณภาพดินก่อนปลูก:

- ช่วยให้ทราบถึงสภาพดินที่แท้จริง:

ทำให้ทราบถึงปริมาณธาตุอาหารที่มีอยู่และข้อจำกัดของดิน

- ช่วยให้เลือกชนิดพืชและพันธุ์พืชที่เหมาะสม:

ทำให้สามารถเลือกพืชที่สามารถเจริญเติบโตได้ดีในสภาพดินนั้นๆ

- ช่วยให้ใส่ปุ๋ยได้อย่างถูกต้อง:

ทำให้ใส่ปุ๋ยได้ในปริมาณที่เหมาะสมกับความต้องการของพืช และลดการใช้ปุ๋ย

เกินความจำเป็น

- ช่วยลดต้นทุนการผลิต:

ทำให้ลดการใช้ปุ๋ยและสารเคมีที่ไม่จำเป็น

- ช่วยเพิ่มผลผลิต:

ทำให้พืชเจริญเติบโตได้ดี แข็งแรง และให้ผลผลิตสูง

- ช่วยลดความเสี่ยงจากปัญหาดินเสื่อมสภาพ:

ทำให้สามารถจัดการดินได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน

การเตรียมดิน เริ่มไถเมื่อฝนตกครั้งแรก ประมาณเดือน เมษายน ขณะที่ดินมีความชื้นเหมาะสม เพื่อเปิดหน้าดิน ทำลายวัชพืช เพื่อปล่อยทิ้งไว้ ๓ - ๔ สัปดาห์ จากนั้นไถพรวนอีก ๑ - ๒ ครั้ง เพื่อย่อยดินให้ละเอียดและร่วนซุยให้มากขึ้น

การจัดหาและเตรียมท่อนพันธุ์

ท่อนพันธุ์หญ้าขน่าเตรียมหญ้าที่มีอายุ ๔-๖ เดือน มาตัดเป็นท่อนพันธุ์สั้นๆ แต่ละท่อนมีข้อติดอยู่ ๑ - ๒ ข้อ หรือตัดท่อนพันธุ์ยาว ทั้งต้นนำไปปลูกโดยตรง หญ้าขน่า ๑ ไร่ สามารถใช้ตัดเป็นท่อนพันธุ์สำหรับปลูกในพื้นที่ ประมาณ ๑๐ - ๒๐ ไร่

หญ้าอายุประมาณ ๖ เดือน ตัดนำมาใช้เป็นท่อนพันธุ์

การปลูกดำเนินการได้ ๒ รูปแบบ ดังนี้

๑) แบบปักท่อนพันธุ์สั้น เลือกท่อนพันธุ์จากแปลงพันธุ์ที่เจริญเติบโตสมบูรณ์แข็งแรง มีขนาดลำต้นสม่ำเสมอ อายุประมาณ ๔ เดือน อัตราการปลูกประมาณ ๔๐๐-๖๐๐ กก./ไร่ ควรปลูกเป็นแถว ระยะระหว่างแถว x หลุม ๑๒๐ x ๘๐ เซนติเมตร หรือ ๑๐๐ x ๑๐๐ เซนติเมตร ตัดท่อนพันธุ์เฉียงเป็นท่อนๆ (๑ ท่อนมี ๒ ข้อ) ปักเอียงทำมุมกับพื้นดิน ๓๐ องศา ให้ข้ออยู่ใต้ดินลึก ๑ - ๒ นิ้ว กลบดินแล้วเหยียบให้แน่น

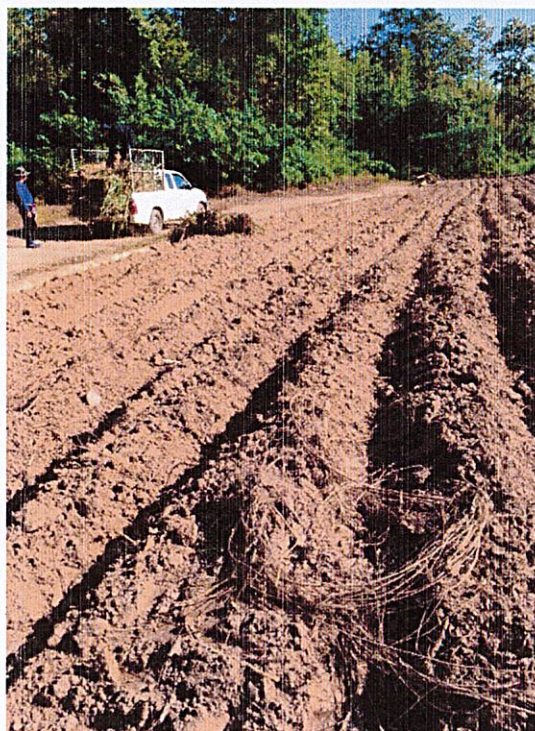

ตัดเป็นท่อนพันธุ์สั้นๆ แต่ละท่อนมีข้อติดอยู่ ๑ - ๒ ข้อ

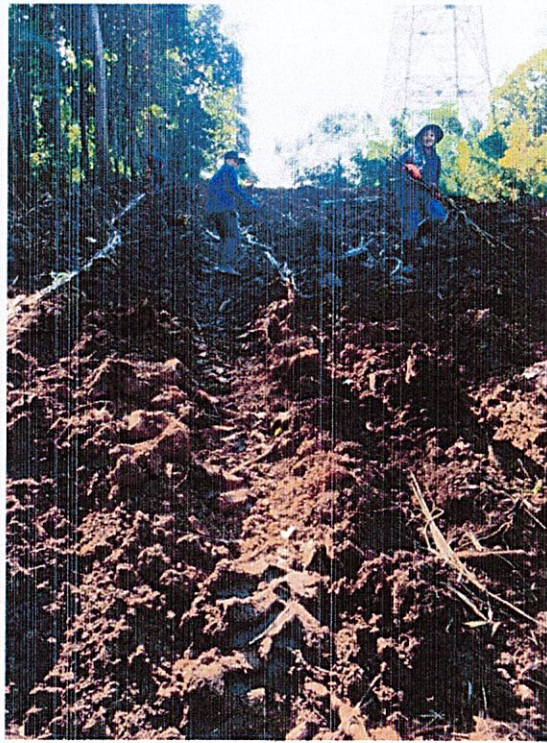

ปักเอียงทำมุมกับพื้นดิน ๓๐ องศา ให้ชัวยู่ใต้ดินลึก ๑ - ๒ นิ้ว

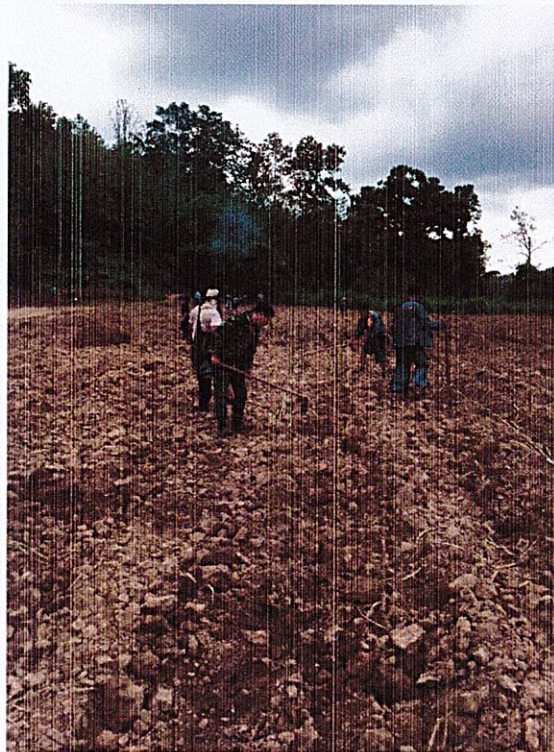
๒) แบบวางท่อนพันธุ์ยาวในร่อง อัตราการปลูกประมาณ ๖๐๐ กก./ไร่ ชักร่องเป็นแถว แบบปลูกอ้อย ระยะระหว่างร่อง ๑๒๐ ซม. วางท่อนพันธุ์ต่อกันในร่อง โดยให้ส่วนปลายยอดของท่อนหนึ่ง ช้อน เหลื่อมกับส่วนโคนของอีกท่อน ประมาณ ๒๐ เซนติเมตร ใช้มีดสับท่อนพันธุ์ให้สั้นลงเพื่อให้ท่อนพันธุ์แนบดินที่สุด พร้อมเกลี่ยดินกลบ

ภาพชักร่องเป็นแถวแบบปลูกอ้อย

วางท่อนพันธุ์ยาวในร่อง

เกลี่ยดินกลับ

ข้อควรระวัง ควรเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูก ควรมีแหล่งน้ำอย่างเพียงพอโดยเฉพาะในช่วงแรกหลังปลูก และฤดูแล้ง โดยคำนึงถึงการระบายน้ำไม่ให้น้ำท่วมขังในช่วงฤดูฝน อาจเป็นสาเหตุทำให้หญ้าตายได้

๒.๓ ขั้นตอนบำรุงรักษาหญ้าบานาหรือหญ้านาเปียร์ลูกผสม

๑) การดูแลหญ้าบานาในช่วงเริ่มปลูกมีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อให้หญ้าเจริญเติบโตได้ดีและแข็งแรง ควรให้น้ำอย่างสม่ำเสมอในช่วงสองสามสัปดาห์แรกหลังปลูก และดูแลเรื่องการกำจัดวัชพืช การใส่ปุ๋ย และการตัดหญ้าอย่างเหมาะสม การดูแลอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้หญ้าบานาเจริญเติบโตและให้ผลผลิตสูง

การดูแลหญ้าบานาในช่วงเริ่มปลูก:

- การให้น้ำ:

รดน้ำให้ดินชุ่มชื้นอยู่เสมอ โดยเฉพาะในช่วงสองสามสัปดาห์แรกหลังปลูก เพื่อช่วยให้รากหญ้าปรับตัวและเจริญเติบโตได้ดี

การให้น้ำ โดยปล่อยร่อง

- การกำจัดวัชพืช:

กำจัดวัชพืชที่ขึ้นมาพร้อมกับหญ้า เพื่อไม่ให้แย่งน้ำและอาหารจากหญ้าบานา

ถางหญ้ากำจัดวัชพืช

- การใส่ปุ๋ย:

ใส่ปุ๋ยตามความเหมาะสม เพื่อเสริมธาตุอาหารให้หญ้าเจริญเติบโต อัตราการใส่ปุ๋ย (ปุ๋ยคอก) ประมาณ ๒- ๔ ตัน ต่อไร่ ในช่วงเริ่มปลูก

- การตัดหญ้า:

ตัดหญ้าเมื่อหญ้ามีความสูงที่เหมาะสม เพื่อกระตุ้นการแตกหน่อและรักษาคุณภาพของหญ้า

- **การพรวนดิน:**

พรวนดินเบาๆ เพื่อให้ดินโปร่งและรากหญ้าเจริญเติบโตได้ดี

- **ข้อควรระวัง:**

- หลีกเลี่ยงการรดน้ำมากเกินไป เพราะอาจทำให้รากหญ้าเน่าได้
- หลีกเลี่ยงการตัดหญ้าสั้นเกินไป เพราะจะทำให้หญ้าเสียหายและเจริญเติบโตช้า
- ควรใส่ปุ๋ยอย่างสม่ำเสมอ แต่ระวังไม่ให้ใส่มากเกินไป เพราะอาจทำให้ดินเป็นกรด
- ควรเลือกใช้ปุ๋ยที่เหมาะสมกับชนิดของหญ้าและสภาพดิน

- **ประโยชน์ของการดูแลหญ้าอย่างเหมาะสม:**

- หญ้าบ่าน่าจะเจริญเติบโตได้ดีและให้ผลผลิตสูง
- หญ้าจะมีความแข็งแรงและทนทานต่อโรคและแมลงศัตรูพืช
- หญ้าจะช่วยปรับปรุงคุณภาพดินและป้องกันการชะล้างหน้าดิน
- หญ้าสามารถใช้เลี้ยงสัตว์ได้ตลอดทั้งปี

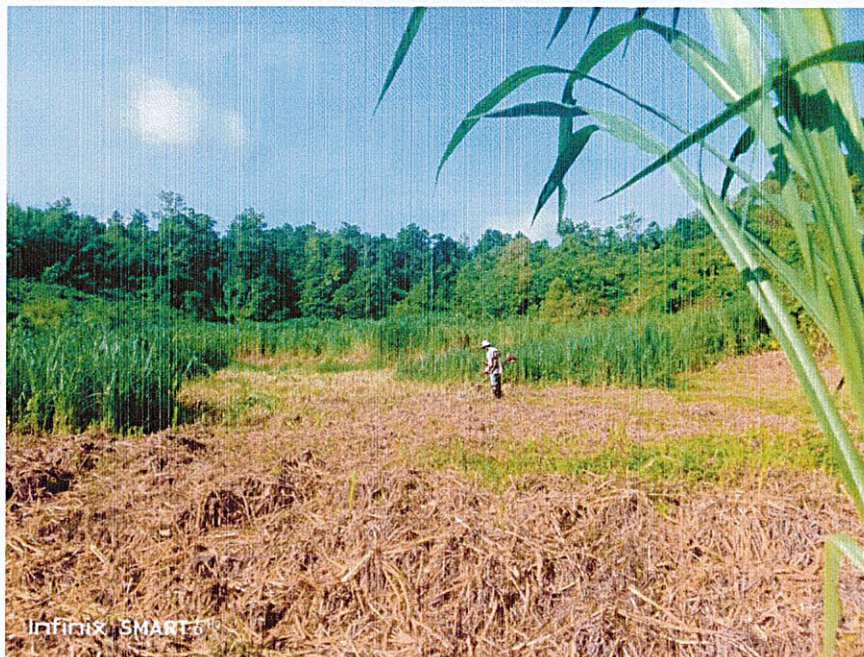
การดูแลหญ้าบ่าน่าในช่วงเริ่มปลูกอย่างเหมาะสมจะช่วยให้ได้ผลผลิตที่ดีและยั่งยืน การให้น้ำ การกำจัดวัชพืช การใส่ปุ๋ย และการตัดหญ้าเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการดูแลหญ้าบ่าน่าให้เจริญเติบโตและให้ผลผลิตที่ดี

๒) การดูแลหญ้าบาน่าหลังการเก็บเกี่ยวมีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตและการให้ผลผลิตในอนาคต โดยมีขั้นตอนหลักๆ คือ การตัดตอหญ้า การจัดการเศษซากพืช การเติมปุ๋ย การปรับสภาพดิน และการจัดการน้ำ.

ขั้นตอนการดูแล

. การตัดแต่งตอหญ้า

เมื่อหลังการเก็บเกี่ยวแล้วควรตัดแต่งตอหญ้าให้เหมาะสม จะช่วยให้หญ้าแตกกอและเจริญเติบโตได้ดี

. การจัดการเศษซากพืช:

หลังการเก็บเกี่ยว ควรเก็บเศษซากพืชที่เหลือจากการตัด เช่น ใบหญ้า หรือต้นหญ้าที่แห้งแล้ว เพื่อนำไปทำปุ๋ยหมัก หรือนำไปคลุมดินเพื่อรักษาความชื้น.

. การเติมปุ๋ย:

ควรใส่ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยพืชสด เพื่อเพิ่มธาตุอาหารในดิน และปรับปรุงโครงสร้างของดิน อัตราการใส่ปุ๋ยประมาณ ๑ - ๒ ตัน ต่อไร่

การใส่ปุ๋ยคอกหลังการเก็บเกี่ยวทุกครั้ง (ใส่เป็นกอง)

• การปรับสภาพดิน:

หากดินเป็นกรด ควรปรับสภาพดินโดยการใส่ปูนขาวหรือปูนโดโลไมต์ หากดินเป็นด่าง ควรใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักเพื่อลดความเป็นด่าง

• การจัดการน้ำ:

การให้น้ำอย่างเหมาะสมจะช่วยให้หญ้าเจริญเติบโตได้ดี โดยเฉพาะในช่วงที่หญ้ามากำลังแตกหน่อ หรือในช่วงฤดูแล้ง.

การดูแลหญ้าบาน่าหลังการเก็บเกี่ยวอย่างถูกวิธี จะช่วยให้หญ้าเจริญเติบโตได้ดี มีคุณภาพ และให้ผลผลิตที่ต่อเนื่อง.

๒.๔ ขั้นตอนการเก็บเกี่ยวและนำมาใช้ประโยชน์หญ้าบาน่าหรือหญ้าเนเปียร์ลูกผสม

๒.๔.๑ การเก็บเกี่ยว สามารถเก็บเกี่ยวได้เมื่ออายุ ๔๕ - ๖๐ วัน ตัดหญ้าให้สูงจากพื้นดินประมาณ ๑๐ เซนติเมตร ในช่วงฤดูฝน หญ้าจะเจริญเติบโตเร็ว อาจตัดทุกๆ ๓๐ - ๔๕ วัน สามารถเก็บเกี่ยวได้ทุกเดือนในสภาพแวดล้อมที่ร้อนและชื้น หรือทุกๆ ๖๐ วัน ในพื้นที่แห้งแล้ง การเก็บเกี่ยวสามารถทำได้โดยการตัดทั้งต้นสด หรือนำมาสับหรือบดเพื่อเป็นอาหารสัตว์.

๑) เครื่องมือในการเก็บเกี่ยว

การเก็บเกี่ยวผลผลิตตัดสดโดยใช้มีด ใช้เครื่องตัดสะพายไหล่ ตัดเอาใบแห้งออกควรตัดให้ชิดดินมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แล้วมัดหญ้าให้ได้ น้ำหนักสดประมาณ ๑๐ กิโลกรัม/มัด พื้นที่มีแหล่งน้ำเพียงพอ และดินที่เหมาะสม ผลผลิตประมาณ ๖๐ ตัน/ไร่/ปี แต่ถ้าภายใต้การจัดการแบบปกติทั่วไป เช่น ปลูกในพื้นที่ไม่มีระบบชลประทาน ใช้น้ำฝน ดินไม่อุดมสมบูรณ์ และการเก็บเกี่ยวไม่ถูกต้อง เป็นต้น จะให้ผลผลิตประมาณ ๓๕-๔๐ ตันต่อไร่ต่อปี (น้ำหนักสด) สามารถให้ผลผลิตต่อเนื่องประมาณ ๘-๙ ปี เก็บเกี่ยวได้ทั้งปี (๖ ครั้งต่อปี)

๒) กำหนดช่วงเวลาเก็บเกี่ยว

ช่วงเวลาเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม ควรเป็นช่วงเช้า ตั้งแต่เวลา ๐๕.๐๐ น. - ๐๙.๐๐ น. หรือ ช่วงเย็นเวลา ๑๗.๐๐ น. - ๑๙.๐๐ น. เพราะจะทำให้อากาศไม่ร้อนจนเกินไปซึ่งจะทำให้แห้งเหี่ยวเฉา ทำให้หญ้าเกิดการใบเหลืองและมีกลิ่นเหม็น พร้อมกับทำให้คุณค่าทางอาหารลดลง สัตว์ไม่สามารถนำไปบริโภคได้

เก็บเกี่ยวได้เมื่ออายุ ๔๕- ๖๐ วัน

๒.๔.๒ การนำมาใช้ประโยชน์ หญ้าบ่าน้ำหรือหญ้าเนเปียร์ลูกผสม

๑) ตัดสด การตัดสดหญ้าเนเปียร์ (หญ้าบ่าน้ำ) เพื่อใช้เป็นอาหารสัตว์ ควรตัดเมื่อหญ้าอายุ ๔๕-๖๐ วัน เพื่อให้ได้ความอ่อนนุ่มและโปรตีนสูง การตัดควรตัดให้ชิดดินเพื่อกระตุ้นการแตกหน่อใหม่ และสามารถตัดได้ทุกๆ ๔๕-๖๐ วัน

ขั้นตอนการตัดสดหญ้าเนเปียร์:

. การเลือกช่วงเวลาตัด:

ตัดหญ้าเมื่ออายุ ๔๕-๖๐ วัน เพื่อให้ได้คุณค่าทางอาหารที่เหมาะสม.

. การตัด:

ใช้มีดหรือเครื่องตัดหญ้า ตัดให้ชิดดิน เพื่อให้หญ้าแตกหน่อได้ดี

. การนำไปใช้:

หญ้าที่ตัดสดสามารถนำไปให้สัตว์กินได้โดยตรง หรือนำไปสับหรือหั่นให้มีขนาดเล็กลงเพื่อความสะดวกในการกินของสัตว์.

ข้อควรพิจารณา:

- หลีกเลี่ยงการตัดหญ้าแก่:

หากหญ้าแก่เกินไป จะมีลักษณะแข็งและมีไฟเบอร์สูง ทำให้สัตว์กินยาก.

- การจัดการหลังการตัด:

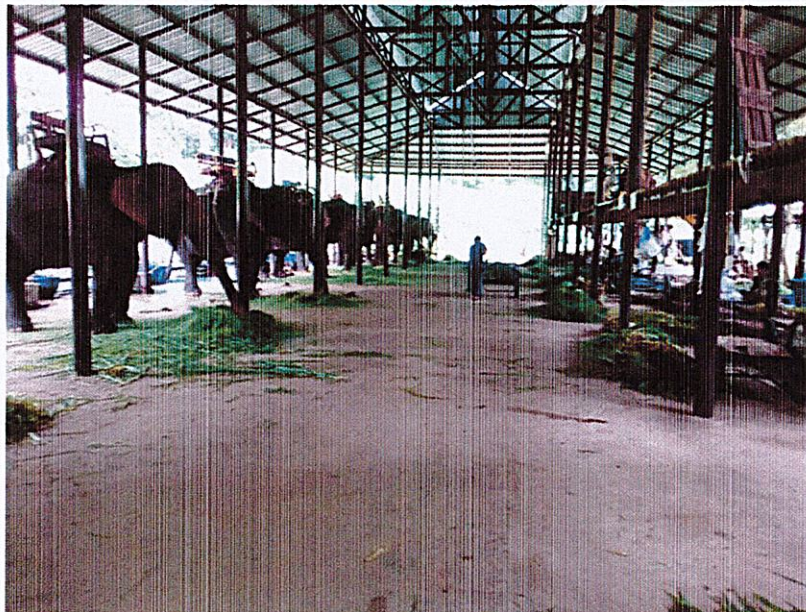
หลังจากการตัด ควรใส่ปุ๋ยคอกทันทีและใส่ปุ๋ยเคมีเพิ่มเติมเพื่อกระตุ้นการเจริญเติบโตของหญ้า

- การเก็บเกี่ยวในฤดูฝน:

ในช่วงฤดูฝน หญ้าจะเติบโตเร็ว สามารถตัดได้บ่อยครั้งกว่าช่วงฤดูแล้ง

นำหญ้ามาบดไปให้ช้าง

นำหญ้าบาน่าสดไปให้ช้าง

๒) ทำหญ้าหมัก เป็นการถนอมอาหารสำหรับสัตว์โดยการหมักหญ้าสดเพื่อเพิ่มคุณค่าทางอาหารและยืดอายุการใช้งานเนื่องจากมีโปรตีนสูงและสัตว์ชอบกิน การหมักหญ้าจะช่วยลดความเป็นกรดในหญ้า ทำให้สัตว์กินง่ายและย่อยได้ดีขึ้น

ขั้นตอนการทำหญ้าบาน่าหมัก:

เตรียมหญ้า: หั่นหรือสับหญ้าสดให้มีขนาดประมาณ ๒-๓ เซนติเมตร

บรรจุ: นำหญ้าที่หั่นแล้วใส่ในถุงพลาสติก หรือภาชนะที่เตรียมไว้

อัดและไล่อากาศ: อัดหญ้าให้แน่นเพื่อไล่อากาศออกให้มากที่สุด ป้องกันการเกิดเชื้อรา

ใส่สารปรุงแต่ง: ระหว่างบรรจุหญ้า ให้ใส่กากน้ำตาลหรือเกลือเป็นชั้นๆ เพื่อช่วยในการหมัก

ปิดผนึก: ปิดปากถุงหรือภาชนะให้สนิท เพื่อป้องกันอากาศและน้ำเข้า

หมัก: เก็บรักษาหญ้าหมักไว้ในที่ร่ม หรือที่เย็น ประมาณ ๓-๔ สัปดาห์ หรือ ๒๑ วัน

นำมาใช้: เมื่อครบกำหนด หญ้าจะเปลี่ยนเป็นหญ้าหมัก สามารถนำมาเลี้ยงสัตว์ได้

ข้อควรระวัง:

- ควรเลือกใช้หญ้าสดที่ไม่แก่หรืออ่อนเกินไป
- ระวังอย่าให้ถุงรั่วซึม เพราะอาจทำให้เกิดราและเน่าเสียได้
- การเริ่มใช้หญ้าหมัก ควรให้สัตว์กินทีละน้อยก่อน เพื่อให้สัตว์ปรับตัว

- หากมีฝนตก หรือหญ้าแห้ง ควรนำไปตากแดดสักครู่ เพื่อลดความชื้นก่อนนำไปหมักประโยชน์ของหญ้าหมัก:

- เป็นแหล่งอาหารสำรองสำหรับสัตว์ในช่วงขาดแคลน
- ช่วยเพิ่มคุณค่าทางอาหาร ทำให้สัตว์เจริญเติบโตได้ดี
- ช่วยลดต้นทุนในการซื้ออาหารสัตว์
- ช่วยลดการสูญเสียหญ้าในช่วงฤดูฝน

เครื่องหั่นหรือสับหญ้าสด

การหมักหญ้าใส่ในถุงพลาสติก

๓. เทคนิคหรือกลยุทธ์ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้

การปลูกหญ้าบ่มให้ประสบความสำเร็จนั้น ต้องอาศัยเทคนิคและกลยุทธ์ที่รอบด้าน ตั้งแต่การเตรียมดิน การเลือกพันธุ์ การปลูก การดูแลรักษา ไปจนถึงการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว

การเตรียมดิน:

- ไถพรวน:

ไถพรวนดินให้ลึกและละเอียด เพื่อกำจัดวัชพืชและปรับสภาพดินให้เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของหญ้า

- ปรับสภาพดิน:

ตรวจสอบค่า pH และใส่ปูนขาวหากจำเป็น เพื่อปรับสภาพดินให้อยู่ในช่วงที่เหมาะสม

- ใส่ปุ๋ย:

ใส่ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยเคมีตามความเหมาะสมกับสภาพดินและชนิดของหญ้า

- ยกร่อง:

ในพื้นที่ราบ ควรยกร่องเพื่อการระบายน้ำที่ดี

- ติดตั้งระบบน้ำ:

ในพื้นที่ลาดชัน ควรติดตั้งระบบสปริงเกอร์หรือระบบน้ำอื่นๆ เพื่อให้น้ำอย่างทั่วถึง

การเลือกพันธุ์:

- เลือกพันธุ์ที่เหมาะสม:

เลือกพันธุ์หญ้าที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ สภาพภูมิอากาศ และความต้องการของสัตว์เลี้ยง

- ระยะปลูก:

กำหนดระยะปลูกที่เหมาะสมกับชนิดของหญ้าและวิธีการปลูก

- การปลูก:

ปลูกโดยท่อนพันธุ์ตามความเหมาะสม

- การให้น้ำ:

ให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะในช่วงแรกของการปลูก

- การใส่ปุ๋ย:

ใส่ปุ๋ยตามคำแนะนำ โดยเฉพาะปุ๋ยที่มีธาตุอาหารที่หญ้าต้องการ (ปุ๋ยคอก) อัตราใส่ประมาณ ๒ - ๔ ตัน/ไร่

การดูแลรักษา:

- **การกำจัดวัชพืช:**

กำจัดวัชพืชอย่างสม่ำเสมอ เพื่อไม่ให้แย่งน้ำและธาตุอาหารของหญ้า

- **การตัดหญ้า:**

ตัดหญ้าให้มีความสูงที่เหมาะสม ประมาณ ๒ - ๓ เมตร เพื่อกระตุ้นการแตกกอ และรักษาคุณภาพของหญ้า

- **การป้องกันโรคและแมลง:**

ตรวจสอบแปลงหญ้าเป็นประจำ หากพบการระบาดของโรคหรือแมลง ให้รีบจัดการทันที

การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว:

- **การเก็บเกี่ยว:**

เก็บเกี่ยวหญ้าในช่วงอายุที่เหมาะสม ประมาณ ๔๕-๖๐ วัน เพื่อรักษาคุณภาพของหญ้า

- **การใช้ประโยชน์:**

ใช้ประโยชน์จากหญ้าที่เก็บเกี่ยว เช่น ทำเป็นอาหารสัตว์ หญ้าหมัก หรืออื่นๆ

- **การจัดการเศษเหลือ:**

จัดการเศษเหลือจากการเก็บเกี่ยวอย่างเหมาะสม เพื่อป้องกันการเกิดโรคและแมลง

เพิ่มเติม:

- **การปลูกแบบหมุนเวียน:**

การปลูกหญ้าแบบหมุนเวียน ช่วยให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ และลดความเสี่ยงจากการระบาดของโรคและแมลง

- **การใช้ประโยชน์จากหญ้าหมัก:**

การทำหญ้าหมักช่วยให้สามารถเก็บรักษาหญ้าไว้ใช้ได้นาน และลดความเสี่ยงจากการขาดแคลนอาหารสัตว์

- **การปรับปรุงดิน:**

การปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยพืชสด ช่วยเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน และลดการใช้ปุ๋ยเคมี

๔. ประเด็นความสำคัญ

ประเด็นสำคัญของการปฏิบัติการปลูกหญ้าบานา (หรือหญ้าเนเปียร์) คือการเตรียมดิน การปลูก การดูแลรักษา และการเก็บเกี่ยว เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อความต้องการของสัตว์ การปลูกหญ้าบานามี

ความสำคัญเนื่องจากเป็นพืชอาหารสัตว์ที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง ให้ผลผลิตต่อไร่สูง และสามารถปลูกได้ตลอดทั้งปี

ประเด็นสำคัญในการปลูกหญ้าบาน่า:

- **การเตรียมดิน:**
ควรเลือกพื้นที่ที่มีการระบายน้ำดี และปรับสภาพดินให้เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของหญ้าบาน่า
- **การปลูก:**
ควรเลือกวิธีปลูกที่เหมาะสม เช่น การปลูกแบบแถว หรือการปลูกแบบผสมผสาน และควรเตรียมท่อนพันธุ์ให้พร้อมก่อนปลูก
- **การดูแลรักษา:**
รดน้ำ ใส่ปุ๋ย และกำจัดวัชพืชอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้หญ้าบาน่าเจริญเติบโตได้ดี
- **การเก็บเกี่ยว:**
ควรเก็บเกี่ยวในช่วงที่หญ้ามียืดหยุ่น และมีความอ่อนนุ่ม และมีคุณค่าทางอาหารสูง เพื่อให้สัตว์กินได้ง่ายและได้รับประโยชน์สูงสุด
- **การใช้ประโยชน์:**
หญ้าบาน่าสามารถนำมาใช้เป็นอาหารสัตว์ได้หลากหลายวิธี เช่น การให้สัตว์กินสด การทำหญ้าหมัก หรือการนำไปแปรรูปเป็นอาหารสัตว์อื่นๆ
- **การขยายพันธุ์:**
หญ้าบาน่าสามารถขยายพันธุ์ได้ง่ายด้วยวิธีการปักชำ ซึ่งเป็นวิธีที่ช่วยให้เกษตรกรสามารถเพิ่มปริมาณหญ้าได้อย่างรวดเร็ว
- **การจัดการศัตรูพืช:**
ควรมีการตรวจสอบและจัดการศัตรูพืชที่อาจเกิดขึ้น เพื่อป้องกันความเสียหายต่อผลผลิต
- **การเลือกสายพันธุ์:**
ควรเลือกสายพันธุ์ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และความต้องการของเกษตรกร
- **การใช้ประโยชน์อื่นๆ:**
นอกจากใช้เป็นอาหารสัตว์แล้ว หญ้าบาน่ายังสามารถนำไปใช้เป็นพลังงานทดแทน หรือนำไปใช้ในการปรับปรุงดินได้อีกด้วย

การปฏิบัติการปลูกหญ้าบาน่าอย่างถูกต้อง จะช่วยให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิต และสร้างรายได้ที่ยั่งยืน

๕. บทสรุป

การปลูกหญ้าบาน่า (หรือหญ้าเนเปียร์) เพื่อใช้เป็นอาหารสัตว์นั้น มีขั้นตอนหลักๆ คือ การเตรียมดิน การปลูก การใส่ปุ๋ย การให้น้ำ และการกำจัดวัชพืช หญ้าบาน่าเป็นหญ้าที่เจริญเติบโตได้ดีในเขตร้อนและทนแล้งได้พอสมควร การดูแลรักษาที่ดีจะช่วยให้ได้ผลผลิตสูงและมีคุณภาพ

การเตรียมดิน:

- ไถดินเพื่อกำจัดวัชพืชและปรับสภาพดิน
- ใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักเพื่อปรับปรุงคุณภาพดิน
- ยกร่องเพื่อการปลูกและระบายน้ำ

การปลูก:

- ใช้ท่อนพันธุ์หญ้าบาน่า ปลูกหลุมละ ๒ ท่อน ระยะปลูก ๗๕x๗๕ เซนติเมตร
- ปักโคนท่อนพันธุ์ลงดิน ให้ข้ออยู่ใต้ดินลึก ๑-๒ นิ้ว กลบดินและเหยียบให้แน่น
- หรือวางท่อนพันธุ์แบบนอนเป็นแถว ระยะระหว่างแถว ๗๕-๑๐๐ เซนติเมตร กลบดินให้ท่อนพันธุ์อยู่ลึก ๑-๒ นิ้ว

การใส่ปุ๋ย:

- ใส่ปุ๋ยรองพื้นสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๕๐-๑๐๐ กิโลกรัมต่อไร่
- ใส่ปุ๋ยคอกเพื่อปรับปรุงดิน
- ใส่ปุ๋ยยูเรีย (๔๖-๐-๐) อัตรา ๑๐-๒๐ กิโลกรัมต่อไร่ หลังตัดหญ้าทุกครั้ง

การให้น้ำ:

- หญ้าบาน่าต้องการน้ำสม่ำเสมอ โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้ง
- อาจให้น้ำแบบสปริงเกอร์ หรือปล่อยน้ำเข้าแปลงให้ดินชุ่มชื้น

การกำจัดวัชพืช:

- กำจัดวัชพืชหลังปลูกประมาณ ๒-๔ สัปดาห์ และหลังจากการตัดหญ้าทุกครั้ง
- ควรทำความสะอาดแปลงหญ้าอยู่เสมอ เพื่อให้หญ้าได้รับแสงแดดและเจริญเติบโตได้ดี

การใช้ประโยชน์:

- ตัดหญ้าครั้งแรกเมื่ออายุ ๔๕-๖๐ วัน
- ตัดหญ้าครั้งต่อไปทุก ๓๐-๔๕ วัน หรือตามความเหมาะสมของสภาพพื้นที่
- สามารถนำหญ้าสดไปใช้เลี้ยงสัตว์ หรือทำหญ้าหมักได้

ข้อควรระวัง:

- กล้วยาาน้ำไม่ทนน้ำขัง ควรระบายน้ำออกจากแปลงให้ดี
- หลีกเลี้ยงการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชในแปลงกล้วยา
- กล้วยาที่ตัดสดไม่ควรเกิน ๙๐ วัน เพราะจะทำให้คุณค่าทางอาหารลดลง อาจจะเป็นอันตรายต่อสัตว์ได้ เช่น ทำให้ช้างท้องอืด เป็นสาเหตุให้เสียชีวิตได้ เป็นต้น
- ควรหมั่นดูแลแปลงกล้วยาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ